

ծածուած, ընդգէմ Պ. Հ. Աճա.ի Արմտ. բառ. էջ 572-ի մէջ ըսածին:

Ուրիմն Հ. Արսէն Բագրատունայն (Զարգց. էջ 24, Թ. 49) Աստուծոյ և աստուածոյ բառերու միջև ըրած զանազանութիւնն ամենաւնիւն է:

Խնդրոյս նկատմամբ Հ. Ա. Աւետիսեան ևս Հանդ. Ամս.ի (1907) մէջ ունի գրութիւն մը, զոր Պ. Աճա. (էջ 579) «Մի ծանարանալի յօդուած» կ'անուանէ, որովհետեւ զրեթէ իր գրածին չափ ընդարձակ է: Բառին ծագման մասին յիշած այլևայլ կարծիքներուն հետ՝ իրենն ալ արդարեւ գոհացուցիչ լուծում մը չի տար: Աստուած բառին հոլովման նկատմամբ՝ կը մերժէ անոնց կարծիքը (Meillet, Karst, Hübschmann ևն) որ Աստուծոյ ձևը ընտիր չեն համարիր, բայց առանց համոզիչ փաստ մը, առանց բաւական պատճառ մը տալու, այլ միայն կը մերժէ:

Պ. Աճառեան իր այդ գիտին մէկ մասը՝ անուանի ուսուցչապետ Պ. Մատին կը պարտի (էջ 579) և միւսը՝ (էջ 573) Պ. Մէյլէի (Meillet): Պարծանք է արդարեւ Ազգիս՝ որ այսպիսի տաղանդաւոր և կորովամիտ գիտնականաց սէրն և ուշադրութիւնը կը վայելէ: Կը յարգեմ երկուքն ալ իրենց լեզուաբանական բազմաճմուռ հետազոտութեանց մէջ. սակայն՝ իրենց ազնիւ ներդրումութեան հանդիպելու յուսով՝ պիտի համարձակէի ըսելու, որ՝ օտարազգի մը սրբան ալ մեր լեզուն սորվի, չի կրնար անոր հայու պէս տիրանալ և անոր մէջը թափանցիլ. պիտի զբոսնուին միշտ բառեր և ռճեր՝ որք օտարին համար մի մի զաղտնիք են, մի մի խորհուրդ և կամ մի մի անուծանելի առեղծուածներ¹...

Հ. ԳՐԻԳՐԻ ՄԱՐԿՍԵԱՆ

1. Կոնիքիբ հայագէտ Անգղիացւոյն Մաշոյի թարգմանութիւնը կարգացողն՝ իսկոյն կը համոզուի ըսածիս: Ո՛րչափ ճիշդ, ո՛րչափ որամաքանութիւն թափեր է և ցանկէ՛նք լեզուցիւր է հանրուցեալ հայատէրը, ցուցնելու համար թէ Հայք հին առին վերափոխման տօնը՝ ո՛րք է Ս. Կուսին ի պատիւ կը հասարակին, այլ Քրիստոսի մարդկութեան՝ ծննդեան ի պատիւ: Եւ այս՝ որովհետեւ Հայոց Մաշոյցը այս տօնին տունը ԱՍՏԻՍԻՍՄԻՆԻՍ կը գրէ... Արդ ո՛ր Հայք կ'աւերիտեայ թէ մենք պարզապէս Աստուածածնին ըսելով՝ արգէն Աստուածածնի աւանանման տօնախմբութիւնը, վերափոխումը կը հասկընանք... Եւ այսպէս, յարգելով միշտ բացառութիւնները, «ab uno disce omnes»:

Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՍՈՓՈՂԿԵՍ

Ի ԴԻՊՈՍ ԹԱԳԱՒՈՐ

(Շար. տես Բագմ. 1927, էջ 384)

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԱՐՍՐՈՒԱԾ

ԳՈՒԴԿԱՆ, ՊԱՐ, ԻԴԻՊՈՍ, ԿՐԵՈՆ

ԳՈՒԴԿԱՆ

Ո՛վ դուք, որ այս երկրիս մէջ միշտ էք յարգուած, Ո՛հ, ի՛նչ բաներ պիտի լըսէք ու տեսնէք, Եւ ի՛նչ սուգով պիտի համակուիք, եթէ դուք Դեռ փոյթ ու խնամ ունիք՝ ինչպէս կը վայլէ Հայրենակցաց՝ Լաբդակոսի տան վըրայ: Զի կը կարծեմ թէ ոչ իստրոս, ոչ փասիս Պիտի կրնան լրաւ այս յարկն ու մաքրել Պղծութենէն՝ զոր իր ծոցին մէջ ունի: Եւ շուտ չարիքն ի լոյս պիտի պարզուի Ոչ ակամայ՝ այլ կամաւոր: Եւ չըկայ Անքան անեղ չարիք՝ որքան կամաւորն:

ՊԱՐ

Ի՞նչ ողբալի չէին մեր նախ գիտցածներն. Անոնցմէ դուրս ի՛նչ պիտի 'տես դուն մեզի:

ԳՈՒԴԿԱՆ

Միտպէս ծանրը եւ ըսելն եւ լըսելն. Աստուածագարմ Եղկաստէն ո՛չ եւըս է:

ՊԱՐ

Զըւառուհի՛. եւ հեղինակը ո՛վ է:

ԳՈՒԴԿԱՆ

Նէ անձնաստան եղաւ. բայց պիտի ցաւագինն եղածներէն ձենէ ծածուկ կը մընայ, Զի տեսութիւնը կը պակսի: Բայց իմ մէջս եթէ մընաց յիշողութիւն ըսուած բան, Պիտի լըսես եղկելիին տանջանքներն: Երբոր անցաւ նէ զաւթիէն զայրագին, Շիտակ զընաց հարսանեկան առաքապտն, Զոյգ ձեռքերովը ճողելով իր մազերն: Եւ մտնելով դուռը փակեց ներսէն պինդ: Ու կը կանչէ Լայոսը՝ վաղ իսկ մեռած, Յիշելով հին ամուսնութիւնն՝ որ տըւաւ Որդի մ'ի՛րեն որ պիտի հայրն ըսպաններ,

Ու հարազատ իր մօրն՝ աւաճող պիտի տար
 Զաւակներ... նէ կը նըզողէ անկողինն՝
 Ուր կրկնապէս չըւառական՝ ունեցաւ
 Ամուսին իր ամուսինէն, զաւակներ
 Իր զաւակէն: — Թէ յետոյ ինչպէս մեռաւ՝
 Կ'անգիրտանամ. գի իդիպոս խուժեց ներս
 Աղաղակներ արձակելով, եւ արգելք
 Եղաւ ինծի տեսնելու մահը տիկնոջ:
 Մենք աչքերնիս բացեր էինք անոր վրայ,
 Որ մոլեգին կը վազվզէր հոս ու հոն
 Եւ մենէ սուր մը կը խնդրէր, կը խնդրէր
 Որ ըսէինք թէ ո՛ր է իր կինն, ոչ կին,
 Եւ անդատանը մայրենի կրկնակի՝
 Ուր ունեցան կեանք ինք եւ իր զաւակներն:
 Ատո՛ւած մը զայն կատաղիին կը ցուցնէ,
 Զի հոն ներկայ եղողներէն է ոչ մին
 Սիրտ չէր ըներ: Սարսափելի ճիշով մ'ան՝
 Կարծես մէկէ մ'առաջնորդուած՝ կը նետուի
 Երկբացիկ դրան վրայ, ծննդին կը հանէ
 Դուրս աղի ու փակ ու կը ցատքէ ներս սենեակ,
 Ուր տեսնաք կինը կաթ՝ խեղդանը պուկին:
 Զայն տեսնելով չըւառականը՝ կ'ոռնայ
 Գազանաբար է կը կտրէ ժանտ չըւանն:
 Երբ նէ ինկաւ ու զետիկ վրայ պառկեցաւ,
 Ահեղ տեսիլ մը պարզուեցաւ աչքերնուս:
 Կորցած ներս զգեստէն ոսկի սանդղներն
 Որով զսպած էր նէ զանոնք, կը մըխէ
 Վեր բերբերուն մէջ, եւ աշուին կը փորէ
 Ըսելով. Ա՛յ թող չըտեսնեն աղէտներս
 Եւ ոչ ալ իմ քորէիքուր ոճիրներս.
 Այլ թող սակէ յետոյ մութին մէջ տեսնեն
 Ինչ որ տեսնել պէտք չէին, ոչ ալ ճանչնան
 Զորս կ'ըզմային ճանչնալ: Այսպէս ըսելով
 Ըստէպ ըստէպ կը վերցընէ թարթիչներն
 Ու կը խոցէ աշուին. բիբերն արիւնոտւտ
 Դուրս ցուկելով կ'ողողէին իր այտերն:
 Արիւնի շիթ չէր որ կ'իջէր յամրաբար,
 Այլ թուի արիւն մ'որ կը հոգէր զուհագուհո՞ղ՝
 Ոլորուն ոլորուն: — Պայթեցան այս աղէտներն
 Երկուքին ալ կողմէն՝ եւ ոչ թէ մէկէն,
 Հատարակաց թէ՛ ամուսինին, թէ՛ կընոջ:
 Ո՛հ, հինն եղաւ երջանկութիւն ճշմարիտ,
 Այս օր աղէտ, հեծութիւն, մահ, քարուականք,
 Դժբախտութեանց ամէն տեսակը կայ հոս:

ՊԱՐ

Իր աղէտին մէջ Ի՛նչ կ'ընէ չուառականն:

ԳԻՌԻՍԻՆ

Կ'աղաղակէ որ բանան գունն եւ ցուցնեն
 Կազմեացուց առհասարակ ան որ հայրն

Ըսականեց, իր մայրը... կ'ընէր զարչելի
 Խօսքիւր, զոր չեմ կրնար բերանըս առնել, —
 Եւ ինքըզինքը թերէն դուրս նետէ,
 Ի՛ր անիծած անիծեալ տունը չըմայ,
 Բայց պէտք ունի առաջնորդի, օգնութեան,
 Իր ուժէն վեր են ունեցած աղէտներն:
 Քեզ ալ ցուցնէ պիտի. ահա կը բացուին
 Դռներն, ու 'նդհուպ պիտի տեսնես տեսարան՝
 Որ զըթութեան շարժէ անգամ թշնամին:
 (Իդիպոս կը սկսի երեւալ):

ՊԱՐ

Սարսափելի՜ տեսարան,
 Ո՛հ քան ամէնն ահաւոր
 Որոնց երբեք դիպեցայ.
 Ո՛վ թշուառ, Ի՛նչ մոլուցք է
 Որ քու վըրադ խոյացաւ.
 Ո՞ր դուռն եկաւ ու ցատքեց
 Զարհուրելի ոտուճով
 Հակատազրիկ վրայ չըւառ:
 Աւաճ, աւաճ վատաբախտ,
 Կ'ուզեմ շատ բան քեզ հարցնել,
 Կ'ուզեմ շատ բան իմանալ,
 Բայց չեմ կրնար վրադ նայիլ,
 Կու տաս սարսուռ մ'ի՛նծ ահեղ:

ԻՐԻՊՈՍ

Ա՛յ, այ, այ, այ, ո՛հ աւաճ
 Թշուառայեց իմ անձիւս,
 Ո՛ր եմ արդեօք եղելիս,
 Ո՛ր կը փախչի կ'երթայ ձայնս,
 Աւաճ, ո՛վ բախտ, ո՛ր փախար:

ՊԱՐ

Ան փոխուեցաւ անխոր, ահեղ սոսկումի:

ԻՐԻՊՈՍ

Թանձրադանդաղ՝ ատելի
 Խաւար, գիշեր սոսկալի,
 Ցաւերժական անսահման:
 Աւաճ, աւաճ, անգամ մ'եւս.
 Ո՛հ, ինչպէս զիս կը բզբթեն
 Խայթոցներու սուր կսկիծն,
 Աղէտներուս յիշատակն:

ՊԱՐ

Եւ զարմանք չէ որ կրկին
 Տանջանքներուդ մէջ քու այդ,
 Կրկին ցաւեր արտասուես,
 Եւ կրկնակի հանգուրժես:

ԻՌԻՊՈՍ

Ո՛հ բարեկամ, դեռ միակ
Հաւատարիմ իմ ծառաս,
Ձի դուռն դեռ խնամ կը տանիս
Սիրով ինձ կոյր զայացուիս,
Ո՛հ, չեմ խաբուիր, հակառակ
Մութին՝ որ զիս կը պատէ՝
Կը ճանչնամ ձայնդ որոշ:

ՊԱՐ

Ի՞նչպէս կրցար քու աշուրներդ խըլել,
Անագորոյն. քեզ ո՞ր աստուածը դըղեց:

ԻՌԻՊՈՍ

Ապողոնն էր, Ապողոնն,
Սիրելիներ, ինք պատճառ
Չարիքներու ահաւոր,
Կատանքներու անողորմ:
Ուրիշ ոչ ոք խոցողեց
Աշուրկըներս, այլ ես ինքս,
Եւ ի՞նչ հարկ ինձ տեսնելու
Երբ պիտի ոչ ինչ ինծի
Աթէշ բերկրանք ե հաճոյք:

ՊԱՐ

Շատ ճշմարիտ կը խօսիս:

ԻՌԻՊՈՍ

Եւ արդ ի՞նչ բան կը մընայ
Որ կարենամ հաճոյքով
Տեսնել՝ սիրել եւ լըսել:
Սիրելիներ, վանեցէք
Ձիս այս տեղէն, վտարեցէք
Ձիս քրէիքուրս, նըզովեալս,
Դից ամենէն ատելիս:

ՊԱՐ

Աղէտներով ու մաքով
Դուռն միապէս եղկելի

Ո՛հ էր թէ բուսք ըզքեզ ճանչցած չըլլայի:

ԻՌԻՊՈՍ

Թող կորսուի՝ ան որ քակեց
Ուղերս հովուին դժնէ կապէն,
Եւ ազատեց զիս մահուրէն.
Բայց ինձ շնորհք մը չըրաւ ան,
Ձի թէ մեռած ըլլայի ես,
Ձէի այսքան մեծ ցաւ մ'ըլլար
Ոչ սիրելիացս ե ոչ ինծի:

ՊԱՐ

Ո՛հ էր չարպէս եղած ըլլար:

ԻՌԻՊՈՍ

Ձէի սպանող ըլլար հօրս.

Ձէի կոյուր մարդոցմէ

Ձիս ծընողին ամուսին:

Արդ անաստուած ու թշուառ,

Ճեռ պիղծերու՝ միացած

Անոնց որ ծնան զիս թշուառս:

Եւ թէ չարէն աւելի չար բան մը կայ

Անոր ահա վիճակուեցաւ իդիսոյս:

ՊԱՐ

Եւ քեզ ինչպէս քաշխարհուրդ անուանեմ,
Լաւ էր չապրիլ քան թէ ապրիլ կոյր աչքով:

ԻՌԻՊՈՍ

Դուռն ինծի մը սորվեցըներ թէ այսպէս
Ընելով գէշ ըրի, ու խրատ մի տար ինձ.
Քանզի ես չեմ գիտեր թէ ինչ աչքերով
Պիտի տեսնեմ հայրըս դժոխք երբ իջնեմ,
Ու չուսուական մայրըս, որոնց երկուքին
Անանկ չարիք ըրի, որ ինձ պիտի 'լլայ
Խեղդանը շատ թեթեւ — ինծի անկասկած
Ձաւակներուս գէմքը տեսնել քաղցր էր,
Ի՛նչպէս բուսած ալ ըլլային, ոչ սակայն
Իմ աչքերովս. ոչ այս քաղաքը, ոչ բերդն,
Ոչ աստուածոց սուրբ պատկերներն, որոնցմէ
Ես գրկեցի ինքզինքս յաւէտ չուսուական,
Ես թեքէի մէջ բարեհաւուրդըս միակ,
Երբ ամէնուն հրաման արւի որ մերժեն
Ամպարիշտն, ան զոր աստուածները ցուցին
Պիղծ քրէիքուր, եւ Լայոսի արիւնէն,
Ես որ զըտայ իմ մէջս այնքան քարուականք
Ձանոնք ուղիղ աչքով տեսնել կրնայի՛:
Ո՛չ. եթէ նոյն իսկ հնար ըլլար խից դընել
Լըսողութեան ցնցուղներուն, ես սիրով
Ազատէի պիտի թշուառ իմ մարմինս՝
Ըլլալով մի եւ նոյն ատեն կոյր եւ խուլ:
Քաղցր է զգացումը չուսնալ տանջանքին,
Կիթերուն, զիս ինչո՞ւ առիր, եւ ինչո՞ւ՝
Եթէ առիր՝ չըսպանեցիր նոյնհետայն
Որ չայսպիսիէր թէ որոնցմէ՝ ծնած էի:
Ո՛վ Պոլիքսոս եւ Կորընթոս, եւ ո՛վ իմ
Հայրենական կարծեցեալ հին ապարանք.
Ի՛նչ չարաքօղ գեղեցկութիւն սնուցիք զիս,
Ձի ահա պիղծ ծընողքէ պիղծ մըն եմ եւ:
Ո՛վ հոռւդի եւ ձոր զանխուլ, եւ անտառ
Ու նուրբ շաւիղ, որ ըմպեցիք հօրս արիւնն
Իմ ձեռքերովս թափուած, արդեօք կը յիշէք
Դուք թէ ես ինչ գործ գործեցի ձեր առջեւ,
Եւ յետոյ հոս գալով ինչնր ըրի ես:

Ո՛վ հարսանիք, ո՛վ հարսանիք, ծընար զիս,
 Ու զիս ծնելով, միեւնոյն սերմը նորէն
 Յանեւ աւերի, եւ հանեցիր զուրս հայրեր
 Եւ եղբայրներ ու զաւակներ, սոսմային
 Արիւն, հարսեր, ամուսիններ ու մայրեր,
 Եւ ուրիշ ինչ որ կայ մարդոց մէջ անարգ,
 Բայց (զի բաներն որ չեն լսուիր՝ աղէկ չէ
 Որ գործելին), օ՛ն, զիս փութով ծածկեցէք
 Կամ մեռցուցէք եւ կամ թէ ծով նետեցէք,
 Որպէս զի այլ եւրս գութ զիս չըտեսնէք:
 Օ՛ն հանեցէք դպիւղ մարդու մը թշուառ,
 Հաւատացէք ինձ, մի՛ վախնաք. բայց ինչ
 Ոչ ոք կրնայ չարիքներու հանդուրժել:

ՊԱՐ

Կրէ՞ն անա կու գայ յարմար ատենին,
 Անի կրնայ զոհացնել քու խնդիրքդ
 Եւ տալ քեզի խորհուրդ, զի քու տեղըդ ինք
 Կը մընայ այս երկրիս իշխան եւ պահպան:

ԻՌԻՊՈՍ

Աւա՛յ, եւ ինչ ըսե՛ք պիտի այդ մարդուն:
 Ի՛նչ բանի յոյս իրմէն կրնամ ունենալ,
 Երբ ես իր հետ միշտ չարութեամբ վարուեցայ:

ԿՐԵՆ

Իդիպոս, զերդ թշնամանող չեմ ի գար,
 Եւ ոչ ալ քեզ կշտաճեալու՝ առաջին
 Չարիքներուդ համար: Բայց դուք, թեբացիք,
 Մահկանացուաց ազգէն թէ՛ չէք պատկառիր,
 Ակնածեցէք զոնչ բոցէն թազաւոր
 Անգաւակին որ կը տածէ ամէն ինչ,
 Եւ մի՛ ցուցնէք ատանկ ոճի մ'անըացող,
 Չոր ոչ երկիր եւ ոչ անձրեւ սրբանուէր
 Եւ ոչ ալ լոյսն երբեք պիտի հանդուրժեն:
 Այլ զանիկա փութով իր տունը տարէք:
 Ազգականաց միայն վայել է ըլլալ
 Ականատես ազգականի մ'աղէտքին,
 Եւ ըսել իր հեծութիւններն ու ողբերն:

ԻՌԻՊՈՍ

Աստուածներուն անունով, ինձ քանզի դուն
 Ըսպասածէս վեր բարեսէր երեցար՝
 Մարդոց մէջ պիտի յանցապարտիս, լըսէ ինձ,
 Քեզի համար պիտի խօսիմ եւ ոչ ինձ:

ԿՐԵՆ

Եւ ի՛նչ չընորհ ինչ կ'ուզես ունենալ:

ԻՌԻՊՈՍ

Ձիս այս երկրէն փութանակի հալածէ՛
 Այնպիսի տեղ մ', ուր ոչ ոք հետքս խօսի:

ԿՐԵՆ

Կ'ընէ՛ի լա՛ն գիտցիր, եթէ չուզէի
 Նախ հարցնել աստուածին ինչ ընելիքս:

ԻՌԻՊՈՍ

Անոր պատգամն ամբողջ յայտնի է արդէն,
 Ձիս ամպարիչտըս՝ հայրասպանս մեռցընել:

ԿՐԵՆ

Ատիկա ա՛յդպէս ըսուեցաւ, բայց հարկ է
 Երկրորդ անգամ մըն ալ խորհուրդ հարցընել:

ԻՌԻՊՈՍ

Ինձ պէս խեղճի՛ն համար պիտի հարցընէք:

ԿՐԵՆ

Որպէս զի դո՛ւն ալ հաւատաս աստուածին:

ԻՌԻՊՈՍ

Յոյսըս վըրադ է եւ քեզի կ'աղաչեմ,
 Կանգնէ ուզած չիրիմդ անոր՝ որ ներսն է,
 Քոյրդ է, արդար է որ այս պարտքը ընես:
 Իսկ զիս երբեք հայրենական այս քաղաքն
 Արժանի թող չըզատէ՛ ցորչափ ապրիմ՝
 Հնդուներու իր ծոցն իբրեւ բընակիչ:
 Այլ թող որ ես լեռներուն մէջ բընակիմ՝
 Կիթերոնիս՝ ուր հայրս ու մայրս դըրին զիս
 Ողջ՝ իբր յատուկ իմ գերեզմանս, ուր մեռնիմ՝
 Այնպէս՝ ինչպէս զիս կ'ուզէին մեռցընել:
 Ոչ խօթութիւն եւ ուրիշ ոչ մէկ գիպուած
 Պիտի չըտան ինձի մահ՝ շատ լաւ գիտեմ:
 Մահէ պիտի չազատէի ես երբեք
 Թէ ըլլայի պահուած ուրիշ անաւոր
 Թշուառութեան. ճակատագիրս թող երթայ
 Ուր որ երթայ պիտի. բայց դուն, ո՛վ Կրէն,
 Մի՛ քայնը հոգն իմ մանչերուս, ա՛լ մարդ ես,
 Կրնան գտնել պատառ մ' հաց ուր ալ ըլլան.
 Բայց իմ երկու դժբախտ ու հէգ աղջիկներս,
 Որոնք ինձի սեղանակից էին միշտ
 Եւ իմ կերած կերակուրէս կ'ուտէին,
 Չանտեք ես քու խընամքներուդ կը յանձնեմ:
 Մանաւաղը թոյլ տուր որ զանոնք գրկեմ եւ
 Եւ աղէտներըս արտասուեմ անոնց հետ:
 Ըրէ խնդիրքս, իշխան, ի ծնէ իսկ ազնիդ:
 Պիտի կարծեմ՝ զանոնք իմ գիրկս առնելով՝
 Թէ դու զանոնք կը ժառանգեմ, ինչպէս երբ
 Կը տեսնէի լոյսն: Ի՛նչ կ'ըսեմ, յանուն դից,
 Չէ՛ որ անա եւ կը լըսեմ իմ սիրուն
 Ձաւակներուս արտասուաթոր հեկեկանքն:
 Կրէն զթալով վըրաս դրկեր է ինձի
 Որդեակներուս մէջ ամենէն սիրուններն:
 Արդեօք ըստո՞յգ է ինչ որ ես կը խօսիմ:

ԿՐԷՈՆ

Այո՛, ես ինքս հոգացի զայդ, գիտնալով
թէ՛ որքան այդ երջանկութեան կ'ըզայիր:

ԻՌԻՊՈՍ

Արդ երջանիկ եղիր, եւ թող աստուածներն
Այս բարիքիդ համար հսկեն քու վըրադ
Լաւագոյն քան թէ իմ: Ո՛ր էք, որդեակներ,
Եկէ՛ք, եկէ՛ք եղբայրական թեւերուս,
Որ տըւին ձեզ այսպէս աչքերը տեսնել՝
Փայլուն երբեմըն՝ ձեզ տնկող հօրս, այնպէս
Որ ես անգէտ եւ անխղի՛ր՝ երեւցայ
Ձեզ հայր՝ ուսկից ես ինքս էի արօրուած.
Ու կու լամ ձեզ – զի չեմ կրնար տեսնել ձեզ –
Մըտածելով այն դառնութեանց վրայ զոր դուք
Պիտի տեսնէք ցորձափ ապրիք մարդոցմէ:
Վասըն զի ո՛ր քաղաքացւոց ակումբին
Կամ հանդէսին պիտի երթաք՝ ու չդառնաք
Տուն լաւագին՝ փոխանակ զուարթ դառնալու:
Ու երբոր ձեր հարսնութեան օ՛րը հասնի,
Ո՛վ պիտ' երբեք յանդըզի այն քարուականքն
Որ իմ ծնողքիս ու իմ վըրաս կը ճնշէ՝
Արհամարհել. ի՞նչ աղէտ հոս կը պակսի.
Ձեր հայրը իր հայրն ըսպանեց. արօրեց
Այրոն ուր որ ինք սերմանուեցաւ, եւ ըզձեզ
Ունեցաւ այն ծոցէն՝ ուր ինք կեանք առաւ:
Պիտի լըսէք այս նախատինքն, եւ ո՛վ ձեզ
Կին պիտ' առնէ. եւ ոչ մէկն, ո՛վ որդեակներ:
Պիտ' ամուրի արօսանաք ու խամրիք:
Մենիկէ՛ր որդի, զի լոկ դուս մնացիր
Այս երկուքին հայր (քանզի մենք երկուքնիս
Որ անոնց կեանք տըւինք՝ կորանք) մի՛ ձըզեր
Ձանոնք ձեռքէ, ազգականներդ թող աղքատ՝
Անամուսին չըթափառին. մի՛ անոնց
Բաժին հաներ աղէտներս, այլ վրանին
Գըթա՛, մանուկ են, չունին ո՛չ մի նեցուկ
Բաց ի քենէ: Հաւանէ՛, ո՛վ դու վեհանձն,
Եւ ձեռքդ տուր. իսկ ձեզ, ո՛վ իմ զաւակներս,
Եթէ հասնէր խելքերնիդ՝ շատ խըրատներ
Կու տայի ես: Արդ ձեզ լոկ՝ այս կը մաղթեմ.
Ո՛ր ալ ապրիք՝ ո՛հ, լաւագոյն բախտ մը թող՝
Քան ձեզ ծընող հօրը՝ ժպտի՛ միշտ ձեզի:

ԿՐԷՈՆ

Կը բաւէ լացը. մըտիր ներս արգունիք:

ԻՌԻՊՈՍ

Կը հնազանդիմ՝ թէ՛ն ցաւով:

ԿՐԷՈՆ

Ամէն ինչ

Իր ատենին լաւ է:

ԻՌԻՊՈՍ

Կ'երթամ, բայց գիտե՛ս

Ի՞նչ պայմանով:

ԿՐԷՈՆ

Ըսէ՛ տեսնեմ որ գիտնամ,

ԻՌԻՊՈՍ

Ձիտ այս երկրէս պիտի վտարես:

ԿՐԷՈՆ

Ատիկա

Աստուածներուն կ'իյնայ:

ԻՌԻՊՈՍ

Բայց ես ատելի՛

Դարձայ անոնց:

ԿՐԷՈՆ

Այդ պատճառաւ փութապէս

Պիտի լըսեն խնդիրքդ:

ԻՌԻՊՈՍ

Իրաւէ կը խօսիս:

ԿՐԷՈՆ

Չըմըտածածըս չաղփաղփիւ չեմ սիրեր:

ԻՌԻՊՈՍ

Հանէ՛ ուրեմըն զիս ասկէ:

ԿՐԷՈՆ

Ո՛ն, եկուր,

Բայց աղջիկներըդ թող:

ԻՌԻՊՈՍ

Ձանոնք դուս ինէ

Մի՛ ապշուպեր:

ԿՐԷՈՆ

Մի՛ ուզեր դուս ունենալ

Ամէն բան. ինչ որ ունեցար կեանքիդ մէջ
Անոնք ամէնքը շեկան քու ետեւդ:

ՊԱՐ

Ո՛հ հայրենի երկրիս բնակներ, թեբացիք,
Ամենազօր այս իդիպոսն որ լուծեց
Առեղծուածներն զաղտնածածուկ, չնայեցաւ
Յաշաղանդով քաղաքացւոց բախտին վրայ,
Տեսէք թէ ինչպէս զլորեցաւ ահաւոր
Աղէտներու անդունդն, որպէս զի երբեք
Դուք երանի չըտաք ոչ մէկ մահացուի.
Այլ ուշ գըրէք որ վերջին օրը տեսնէք,
Մինչեւ առանց ցաւի կեանքին ծայրն հասնի:

Թրգմ. Հ. Ա. ՂԱԶԻԿԵԱՆ

ՎԵՐՋ